

УДК 124.2 : 004.5

Мотивація навчання студентів-першокурсників

Староста Володимир Іванович, Попадич Олена Олександрівна

*Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»,
Ужгород, Україна*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ	АНОТАЦІЯ
<p><i>Історія:</i> Надійшла: 16.05.2019 Прийнята до публікації: 20.06.2019 Опублікована онлайн: 27.06.2019</p> <hr/> <p><i>Ключові слова:</i> мотивація навчальна мотивація навчальна адаптація студенти-першокурсники професійне навчання</p> <hr/> <p>© Староста В. І. © Попадич О. О.</p> <p>Стаття ліцензована відповідно до "CC BY 4.0".</p>	<p>Виявлено особливість навчальної мотивації студентів-першокурсників, яка полягає в тому, що вона не тільки полімотивована, а також є одним із важливих результатів процесу адаптації (тобто, процес і результат адаптації як чинник мотивації) і, водночас, є одним із механізмів/чинників самої адаптації молодих людей до освітнього процесу у вищій школі. Емпіричне дослідження доводить, що в умовах університету основна частина студентів (понад 70%) упродовж усіх досліджених навчальних років мають оптимальні мотиваційні комплекси, що сприяє успішній професійній підготовці. Зберігається також загальна тенденція як для університету в цілому, так і для більшості факультетів, а саме: більші значення показників внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації порівняно з показниками зовнішньої негативної мотивації.</p>

The motivation to study of first-year students

Volodymyr Starosta, Olena Popadych

*Public higher education institution «Uzhhorod National University»,
Uzhhorod, Ukraine*

Abstract. The problem of motivating an individual to be active in the society is always relevant in different fields of science, since the availability of appropriate motives determines appropriate response of each person. The purposeful formation of students' study and professional motivation is one of the main tasks in higher education, and identifying different aspects of such motivation in first-year students gives an opportunity to have feedback and improve the living conditions of young people. In this article it has been established that student's educational motivation can be considered as a complex system of factors and motives (goals, needs, interests, tendencies, successes, etc.) that are constantly changing and are mutually influential; it makes students acquire knowledge, development and develop their abilities, skills, personal qualities, a positive attitude to their future profession and the world around. The purpose of this work is to study the indicators and peculiarities of the

motivation to study of first-year students. At this stage, among the main tasks is the determination of indicators and dynamics of motivation of first-year students at the classical university based on the example of the Uzhhorod National University using the results an electronic questionnaire for first-year students.

The article reveals a peculiarity of students' motivation to study, which lies in the fact that it is not only polymotivated, but also one of the important results of the adaptation process (that is, the process and result of adaptation as a factor of motivation) and at the same time one of the mechanisms/factors of adaptation of young people to the educational process in higher education. The Empirical research proves that at the university, the majority of students (over 70%) have optimal motivational complexes during all the academic years under research, which contributes to successful professional training. There is also a general tendency for both the university as a whole and for most faculties, namely higher indicators of internal and external positive motivation in comparison with indicators of external negative motivation.

Keywords: motivation; educational motivation; educational adaptation; first-year students; professional education.

Вступ

Постановка проблеми. Проблема мотивації діяльності особистості в суспільстві є завжди актуальною в галузі різних наук, оскільки наявність відповідних мотивів зумовлює відповідне реагування кожної людини.

Професійна мотивація як властивість особистості є системою цілей, потреб, що спонукають студента до активного засвоєння знань, оволодіння вміннями і навичками, свідомого ставлення до професії ([Пінська, 2009](#)).

На базі загальної мотивації навчальної діяльності (професійної, пізнавальної, прагматичної, соціально-громадської і особистісно-престижної) у студентів (а також і у школярів старших класів) з'являється певне ставлення до різних навчальних предметів. Воно зумовлене: важливістю предмета для професійної підготовки; інтересом до певної галузі знань і до даного предмета як його частини; якістю викладання (задоволеністю заняттями з даного предмета); мірою труднощі оволодіння цим предметом, виходячи з власних здібностей; взаємовідносинами з викладачем даного предмета. Всі ці мотиватори можуть перебувати в різних відносинах один з одним (взаємодія або конкуренція) і мати різний вплив на навчання, тому повне уявлення про мотиви навчальної діяльності можна отримати, тільки виявивши значимість для кожного студента всіх цих компонентів

складної мотиваційної структури ([Ильин, 2002, с. 267](#)).

Тому цілеспрямоване формування у студентів навчальної та професійної мотивації є одним із першочергових завдань вищої школи, а виявлення різних аспектів такої мотивації студентів першого курсу дає можливість оперативно реалізувати зворотній зв'язок і покращувати умови життєдіяльності молодих людей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що сутність та складники процесу формування мотивації учіння розкриваються у працях багатьох учених. Теоретичні й експериментальні дослідження проблеми мотивів і мотивації проводилися вітчизняними та закордонними вченими в таких аспектах: мотивація як складна система детермінації поведінки та діяльності (Б. Ананьєв, О. Леонтєв, С. Рубінштейн, В. Семиченко, П. Якобсон, Ж. Нюттен, Х. Хекхаузен та ін.); мотивація як стрижнева характеристика особистості (В. Асєєв, Л. Божович, В. Ковальов, Г. Костюк, В. Мерлін та ін.); мотив, як регулятор різних видів діяльності, зокрема навчально-пізнавальної (М. Алексєєва, Ш. Амонашвілі, М. Дригус, А. Дусавицький, А. Маркова, С. Максименко, М. Матюхіна, О. Скрипченко та ін.).

Система мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки, – так визначає мотивацію С. Гончаренко ([Гончаренко, 1997, с. 217](#)).

Професійна мотивація не можлива без навчальної. Є різні підходи до класифікації мотивів навчальної діяльності. Класифікація П. Якобсона (1969) містить декілька типів мотивації (мотивів), пов'язаних з результатами навчання (цит. за [Ільїн, 2002, с. 266-267](#)). Перший вид мотивів (мотивації) він назвав «негативними». Під цими мотивами П. Якобсон розумів спонуки учня/студента, викликані усвідомленням певних незручностей і неприємностей, що можуть виникнути, якщо він не буде вчитися: догани, залякування з боку батьків та ін. За такого мотиву – це навчання без всякого бажання, без інтересу до освіти й до відвідування навчального закладу. Мотив відвідування навчального закладу не пов'язаний з необхідністю отримання знань, це мотив необхідності, який не призводить до успішних результатів навчання, а при слабкому розвитку вольової сфери такі учні/студенти можуть залишити навчальний заклад. Другий різновид мотивів навчальної діяльності теж зумовлений позанавчальною ситуацією, що має однак позитивний вплив на навчання. Впливи з боку суспільства формують в учня почуття обов'язку здобути освіту, в тому числі і професійну, і стати повноцінним громадянином, корисним для країни, для своєї родини. Така установка на учіння, якщо вона стійка і займає значне місце в спрямованості особистості учня, робить учіння не просто потрібним, але і привабливим, дає сили для подолання труднощів, для виявлення терпіння, наполегливості. До цієї ж групи П. Якобсон відносить і мотиви, зумовлені вузькоособистісними інтересами. Процес навчання при цьому сприймається як шлях до особистісного благополуччя, як засіб кар'єрного зростання. Наприклад, у студента немає інтересу до навчання як такого, але є розуміння, що без знань в подальшому не вдасться «просунутися», і тому докладаються зусилля для оволодіння ними. Такий мотив часто зустрічається серед студентів-заочників, які змушені здобувати вищу, наприклад педагогічну, освіту за наполяганням адміністрації і т.ін. Навчання у виші є для багатьох з них є формальною процедурою для отримання диплому про вищу освіту, а не для підвищення педагогічної майстерності. Третій

вид мотивації пов'язаний з самою навчальною діяльністю: потреба в знаннях, допитливість, прагнення пізнавати нове. Учень отримує задоволення від зростання своїх знань при засвоєнні нового матеріалу; мотивація навчання відображає стійкі пізнавальні інтереси. Специфіка мотивації навчальної діяльності залежить, як зазначає П. Якобсон, від особистісних якостей учнів: від потреби в досягненні успіху або, навпаки, від ліні, пасивності, небажання робити зусилля над собою, стійкості до невдач (фрустрації) тощо.

Серед мотивів навчальної діяльності А. Маркова (цит. за [Ільїн, 2002](#)) виокремлює:

- пізнавальні мотиви, які проявляються в зацікавленості освоєнням навчальних дисциплін з метою саморозвитку в процесі навчання, пізнанням власного внутрішнього світу, пізнанням нового і невідомого, спільною дією з іншими людьми, спрямованою на реалізацію професійних завдань;

- соціальні мотиви, зумовлені бажанням допомогти вирішити психологічні проблеми окремої людини, групи людей (сім'ї, колективу), змінити оточуючих людей в рамках професійної діяльності; дані мотиви відображають процес навчання як можливість спілкування в групі людей, яких об'єднує майбутня спеціальність.

У сучасній науковій літературі, підкреслює Т. Меденцова ([Меденцова, 2009](#)), невисвітленою залишається проблема визначення мотивації навчання. Мотивація навчання в цілому – це не сума мотивацій вивчення окремих предметів, а нове складніше утворення, що має специфічні ознаки. Мотивацію навчання дослідниця трактує як комплекс спонукань до навчальної діяльності; як і А. Маркова, визнає, що мотивація навчання складається з багатьох чинників, які постійно змінюються і вступають в нові взаємостосунки один з одним.

Зазначимо, що професійна підготовка студентів з першого курсу впливає на мотивацію навчання і сприяє також формуванню мотиваційної готовності до професійної діяльності.

Мотиваційна готовність до професійної діяльності визначається спрямованістю особистості, усвідомленим прийняттям цінностей професійної діяльності; переважанням мотивів, що забезпечують ефективність виконання майбутньої професійної діяльності, що дозволяють активізувати когнітивний, поведінковий і емоційно-вольовий компоненти особистості, необхідні для трансформації теоретичних знань у практичні. Мотиваційна готовність особистості функціонує в безпосередньому зв'язку з різними соціальними умовами, в яких людина реалізує свою діяльність. На етапі навчання у закладі вищої освіти такими умовами є вимоги педагогічного колективу, академічної групи і виконувані студентом соціальні ролі ([Максимова, 2014](#)).

Отже, дослідження показує, що навчальна мотивація студентів може розглядатися як складна система чинників-мотивів (цілі, потреби, інтереси, схильності, успіхи тощо), що постійно змінюються та взаємовпливають; спонукають до активного здобування знань, розвитку та формування умінь, навичок, особистісних якостей, позитивного ставлення до майбутньої професії, навколишнього світу.

Важливою особливістю мотивації навчання студентів першого курсу є наявність тривалого адаптаційного періоду до умов вищої школи.

Проблема адаптації студентів першого року навчання досліджується на соціально-психологічному, психолого-педагогічному та психофізіологічному рівнях ([Ключина, 2017](#)). Відомий вітчизняний психолог Г. Балл зазначає, що поняття адаптації здатне зіграти важливу роль у психологічному пізнанні, якщо трактується не вузько (як пристосування до середовища), а широко – як єдність взаємозумовлених протилежно спрямованих процесів урівноваження суб'єкта із середовищем ([Балл, 1989, с. 99](#)).

Такий підхід розуміння сутності адаптації близький до нашого дослідження, оскільки роль позитивних чинників адаптації студентів, зокрема мотивації навчання, якраз вбачаємо у прискоренні процесів урівноваження суб'єкта (в даному випадку першокурсників) із середовищем закладу вищої освіти. Мотивацію навчання студентів-

першокурсників можемо розглядати у контексті невирішеної раніше частини загальної проблеми їх адаптації до освітнього процесу у вищій школі, а також як складову мотиваційної готовності до навчальної та майбутньої професійної діяльності.

Отже, особливість навчальної мотивації студентів-першокурсників, на нашу думку, полягає в тому, що вона не тільки полімотивована, а є одним із важливих результатів процесу адаптації (тобто, процес і результат адаптації як чинник мотивації) і, водночас, є одним із механізмів/чинників самої адаптації молодих людей до освітнього процесу у вищій школі. Таким чином, діяльність студентів під час навчальної адаптації, з одного боку, зумовлює мотивацію до навчання, з другого, – є її наслідком.

Мета і завдання статті. Метою даної роботи є дослідження показників та особливостей мотивації навчання першокурсників. Серед головних завдань на даному етапі є визначення показників і динаміки мотивації навчання студентів в умовах класичного університету на прикладі Державного вищого навчального закладу (ДВНЗ) «Ужгородський національний університет» на основі проведеного електронного анкетування першокурсників. Таким чином, дане дослідження є продовженням опрацювання результатів тривалого анкетування 2016-2018 рр. ([Староста, & Попадич, 2018](#)).

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Емпіричне дослідження проводили на базі ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (УжНУ), який належить до класичних університетів України та є одним із найбільших університетів Карпатського регіону (http://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-about_us)

Мета анкетування – виявити показники навчальної мотивації студентів першокурсників. Для цього вирішували такі завдання: підбір анкети, формування анкети Google Forms, проведення анонімного анкетування студентів на різних факультетах.

Пропонована анкета містить комплекс упорядкованих і розроблених авторами питань (Староста, & Попадич, 2018), серед яких питання опитувальника «Мотивація професійної (навчальної) діяльності». Автор методики К. Замфір у модифікації А. Реана (Бордовская, & Реан, 2000, с. 267-269). Студентів просили відповісти на питання: «Оцініть, будь ласка, значущість для Вас за п'ятибальною шкалою перерахованих нижче мотивів навчальної/майбутньої професійної діяльності»: грошовий заробіток/стипендія; прагнення просуватися на роботі (кар'єрне зростання); у навчанні перейти на наступний курс, отримати диплом; прагнення уникнути критики з боку інших; прагнення уникнути неприємностей або покарань з боку інших; потреба в досягненні соціального престижу і поваги з боку інших; задоволення самим процесом і результатом роботи (навчальної, професійної); можливість найбільш повної самореалізації саме у даній діяльності (навчальній, професійній). Шкала оцінювання (значущість мотиву): 1 – дуже низький; 2 – низький; 3 – середній; 4 – високий; 5 – дуже високий. Надалі розраховували показники внутрішньої (ВМ), зовнішньої позитивної (ЗПМ) та зовнішньої негативної мотивації (ЗНМ).

Для діагностики мотивації навчання студентів першого курсу УжНУ проведено анонімне електронне анкетування з використанням Google Forms на початку другого семестру, до якого залучено 200 студентів у 2016 р., 54 студенти в 2017 р., 750 студентів у 2018 р. Анкету можна переглянути за посиланням https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScz0z8fl52aibs7x_qO1295rhg9Py7jVa1PoGBvEs8AxF9kGw/viewform.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Результати анкетування студентів представлено в [табл. 1](#). Згідно (Бордовская, & Реан, 2000, с. 267-269) ВМ > ЗПМ > ЗНМ і ВМ = ЗПМ > ЗНМ – оптимальний мотиваційний комплекс; ЗНМ > ЗПМ > ВМ – найгірший мотиваційний комплекс. Залежно від отриманих значень показників мотивації (ВМ, ЗПМ, ЗНМ) можливі наступні комбінації, коли переважає один із них чи переважають кілька показників з однаковими значеннями, а саме: перевага внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації – ВМ, ЗПМ, ВМ=ЗПМ; посилення зовнішньої негативної мотивації – ВМ=ЗПМ=ЗНМ, ВМ=ЗНМ; ЗПМ=ЗНМ; ЗНМ.

Таблиця 1. Мотиваційні комплекси студентів-першокурсників

Переважний тип мотивації	2015-2016 н.р.		2016-2017 н.р.		2017-2018 н.р.	
	N, кількість студентів	%	N, кількість студентів	%	N, кількість студентів	%
ВМ	76	38,0	22	40,7	386	51,5
ЗПМ	57	28,5	17	31,5	154	20,5
ВМ=ЗПМ	12	6,0	2	3,7	59	7,9
ВМ=ЗПМ=ЗНМ	18	9,0	1	1,9	38	5,1
ВМ=ЗНМ	20	10,0	4	7,4	42	5,6
ЗПМ=ЗНМ	2	1,0	2	3,7	10	1,3
ЗНМ	15	7,5	6	11,1	61	8,1

Аналіз відповідей на питання анкети ([табл. 1](#)) дає нам можливість стверджувати, що основна частина студентів (понад 70%) упродовж вказаних навчальних років має оптимальні мотиваційні комплекси ВМ, ЗПМ, ВМ=ЗПМ, що сприяє успішному перебігу їх адаптації до освітнього процесу, тобто

переважає внутрішня, зовнішня позитивна мотивація, або їх значення однакові, але більші, ніж зовнішня негативна мотивація. Можемо відмітити також певне зростання частки студентів (у %) із оптимальними мотиваційними комплексами за вказаний період. Результати, наведені в [табл. 2](#),

ілюструють випадки посилення зовнішньої негативної мотивації у частини студентів, тобто, коли найбільші значення мають такі мотиваційні комплекси ВМ=ЗПМ=ЗНМ, ВМ=ЗНМ; ЗПМ=ЗНМ; ЗНМ. У цьому випадку спостерігаємо поступове зменшення частки студентів (у %) із вказаними мотиваційними комплексами за досліджуваний період.

Таблиця 2. Середні бали показників мотивації навчальної діяльності студентів-першокурсників в УжНУ (2016-2018 рр.)

Навчальний рік	Кількість анкетованих студентів	Середній бал мотивації		
		ВМ	ЗПМ	НМ
2015-2016	200	3,69	3,57	2,75
2016-2017	54	3,60	3,51	2,77
2017-2018	750	4,00	3,67	2,61

Отримані дані узгоджуються з результатами нашого попереднього дослідження (Староста, & Попадич, 2018), де показано, що протягом 2016-2018 років зростає кількість студентів, які позитивно оцінюють побутові умови проживання в гуртожитку; більшість з них налагодили стосунки в академічній студентській групі,

Таблиця 3. Середні бали показників мотивації навчальної діяльності студентів-першокурсників на окремих підрозділах в УжНУ (2017-2018 н. р.)

Структурні підрозділи	Кількість анкетованих студентів	Середній бал мотивації		
		ВМ	ЗПМ	НМ
Біологічний факультет	18	3,78	3,74	2,53
Географічний факультет	18	3,89	3,52	2,19
Інженерно-технічний факультет	29	4,00	3,67	2,62
Математичний факультет	36	4,11	3,92	2,58
Медичний факультет	29	4,12	3,53	2,74
Природничо-гуманітарний коледж	181	4,13	3,78	2,76
Стоматологічний факультет	53	3,86	3,62	2,78
Факультет здоров'я та фізичного виховання	48	3,84	3,51	2,78
Факультет іноземної філології	28	3,89	3,48	2,45
Факультет інформаційних технологій	53	3,86	3,62	2,78
Факультет історії та міжнародних відносин	11	4,41	3,91	2,36
Факультет туризму та міжнародних комунікацій	34	4,03	3,50	2,50
Фізичний факультет	37	3,61	3,40	2,45
Філологічний факультет	33	4,14	3,71	2,98
Факультет міжнародних економічних відносин	25	3,98	3,85	2,62
Хімічний факультет	16	3,72	3,79	2,69
Юридичний факультет	37	4,24	3,52	2,22

вважають у ній сприятливий доброзичливий клімат, вони отримують допомогу від батьків, родичів, однокурсників, студентів старших курсів і викладачів, а також самі допомагають іншим тощо.

Нами проведено для всієї вибірки розрахунок середніх значень показників мотивації (ВМ, ЗПМ, ЗНМ) для кожного навчального року (табл. 2), а у випадку 2017/2018 н.р. також наведено дані для деяких факультетів (табл. 3, рис. 1).

Якщо протягом 2015/2016 і 2016/2017 навчальних років спостерігаємо близькі середні значення для всіх показників мотивації, то дані 2017/2018 н.р. засвідчують позитивну динаміку щодо збільшення середніх балів внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації, а також відповідне зменшення показника зовнішньої негативної мотивації.

Дослідження показує, що загальна тенденція для більшості факультетів зберігається, а саме: більші значення показників внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації порівняно з показниками зовнішньої негативної мотивації.

Рис. 1. Середні бали показників мотивації навчальної діяльності студентів-першокурсників окремих підрозділів (2017-2018 н.р.)

Результати вивчення мотиваційної сфери студентської молоді, проведеного С. Занюк (Занюк, 2004), свідчать, що у структурі мотивації учіння студентів 1-2 курсів домінують зовнішні мотиви (мотив саморозвитку, соціального престижу, матеріального достатку та комунікативний мотив). Показники пізнавальної мотивації є дещо нижчими, що свідчить про недостатній розвиток у студентів власне внутрішньої мотивації до учіння.

У праці (Іванченко, Мельнікова, & Малахова, 2017) досліджені особливості мотиваційного комплексу і окремих мотивів навчальної діяльності студентів першого і четвертого курсів медичного факультету. Показано, що в обох досліджених групах була добре виражена внутрішня мотивація навчання, яка істотно переважала над зовнішньою позитивною і, особливо, над зовнішньою негативною мотиваціями: 62%

мають мотиваційний комплекс ВМ > ЗПМ > ЗНМ; 18% ВМ > ЗПМ=ЗНМ. Однією з вагомих причин цього факту, очевидно, служить специфіка професії лікаря, для опанування якої потрібне велике прагнення і навіть покликання.

Якщо порівнювати отримані нами результати з вищенаведеними аналогічними дослідженнями в Україні, то подібність виявляється у перевазі внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації навчання для досліджених студентів, а відмінність – у частці студентів, які мають відповідні мотиваційні комплекси.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, дослідження показує, що навчальна мотивація студентів може розглядатися як складна система чинників-мотивів (цілі, потреби, інтереси, схильності,

успіхи тощо), що постійно змінюються та взаємовпливають; спонукають до активного здобування знань, розвитку та формування умінь, навичок, особистісних якостей, позитивного ставлення до майбутньої професії, навколишнього світу. Особливість навчальної мотивації студентів-першокурсників, на нашу думку, полягає в тому, що вона не тільки полімотивована, а також є одним із важливих результатів процесу адаптації (тобто, процес і результат адаптації як чинник мотивації) і, водночас, є одним із механізмів/чинників самої адаптації молодих людей до освітнього процесу у вищій школі. Емпіричне дослідження доводить, що в умовах університету основна частина студентів (понад 70%) упродовж усіх досліджених навчальних років мають оптимальні мотиваційні комплекси, що сприяє успішній професійній підготовці. Зберігається також загальна тенденція як для університету в цілому, так і для більшості факультетів, а саме: більші значення показників внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації порівняно з показниками зовнішньої негативної мотивації.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі доцільно спрямувати на подальший аналіз мотиваційної готовності студентів до професійної діяльності тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Балл, Г. А. (1989). Понятие адаптации и его значения для психологии личности. *Вопросы психологии*, (1), 92-100.
- Бордовская, Н. В., & Реан А. А. (2000). *Педагогика*. Учебник для вузов. Санкт-Петербург: Питер.
- Гончаренко, С. У. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь.
- Занюк, С. С. (2004). *Психологічні закономірності керування мотивацією учіння студентської молоді*. (Автореф. дис. канд. психол. наук). Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України, Київ.
- Ильин, Е. П. (2002). *Мотивация и мотивы*. Санкт-Петербург: Питер.
- Иванченко, О. З., Мельникова, О. З., & Малахова, С. М. (2017). Особливості навчальної мотивації студентів медичного факультету. *Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник української медичної стоматологічної академії*, 1 (57), 268-271.
- Клюшина, А. М. (2017). Психолого-педагогические особенности процесса адаптации первокурсников к условиям обучения в вузе. *Поволжский педагогический вестник*, 3 (16), 103-107.
- Максимова, Н. Ю. (2014). Психолого-педагогическое обеспечение мотивационной готовности студентов к профессиональной деятельности. *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского*, (1-2), 37-41.
- Меденцова, Т. М. (2009). Аналіз понять «мотиви» та «мотивація навчання» особистості. *Народна освіта*, 1 (7). Взято з http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/7/statti/2medencova.htm.
- Пінська, О. (2009). Професійна мотивація як засіб підвищення ефективності навчальної діяльності студентів. *Проблеми трудової і професійної підготовки*, (14), 111-115.
- Староста, В. І., & Попадич, О. О. (2018). Деякі чинники адаптації студентів-першокурсників в умовах класичного університету. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*, 6 (2), 16-26. DOI: <https://doi.org/10.32919/uesit.2018.02.02>.

REFERENCES

- Ball, G. A. (1989). The concept of adaptation and its implications for the psychology of personality. *Voprosy psihologii*, (1), 92-100. (in Russian)
- Bordovskaja, N. V., & Rean, A. A. (2000). *Pedagogika*. Sankt-Petersburg: Piter. (in Russian)
- Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainian pedagogical dictionary*. Kyiv: Lybid. (in Ukrainian)
- Zanyuk, S. S. (2004). *Psychological patterns of student motivation teaching management*. (Author's abstract of Candidate of Pedagogic Sciences Thesis). G. S. Kostyuk Institute of Psychology of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv. (in Ukrainian)
- Il'in, E. P. (2002). *Motivation and motives*. Sankt-Petersburg: Piter. (in Russian)
- Ivanchenko, O. Z., Melnikova, O. Z., & Malakhova, S. M. (2017). Features of educational motivation of students of the medical faculty. *Actual problems of modern medicine: Bulletin of the Ukrainian Medical Stomatological Academy*, 1 (57), 268-271. (in Ukrainian)
- Kljushina, A. M. (2017). Psychological and pedagogical features of the adaptation process of the first-year students to the conditions of training in the

- university. *Povolzhskij pedagogicheskij vestnik*, 3 (16), 103-107. (in Russian)
- Maksimova, N.Yu. (2014). Psychological and pedagogical support of students' motivational readiness for professional activities. *Vestnik Nizhegorodskogo universiteta im. N. I. Lobachevskogo*, (1-2), 37-41. (in Russian)
- Medentsova, T. M. (2009). Analysis of the concepts of «motives» and «learning motivation» of the individual. *Narodna osvita*, 1 (7). Retrieved from http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/7/statti/2medencova.htm. (in Ukrainian)
- Pinska, O. (2009). Professional motivation as a means to increase the effectiveness of student learning activities. *Problems of labor and professional training*, (14), 111-115. (in Ukrainian)
- Starosta, V. I., & Popadych, O. O. (2018). Some factors of adaptation of first year students in the conditions of the classical university. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*, 2 (6), 16-26. DOI: <https://doi.org/10.32919/uesit.2018.02.02>. (in Ukrainian)

Про авторів:

Староста Володимир Іванович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» (пл. Народна, 3, м. Ужгород, Україна, 88000), **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0002-5880-2482>, volodymyr.starosta@uzhnu.edu.ua

Попадич Олена Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» (пл. Народна, 3, м. Ужгород, Україна, 88000), **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0003-1426-4114>, olena.popadych@uzhnu.edu.ua

About the authors:

Volodymyr Starosta, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher Education, Public higher education institution «Uzhhorod National University» (3 Narodna Sq., Uzhhorod, Ukraine, 88000), **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0002-5880-2482>, volodymyr.starosta@uzhnu.edu.ua

Olena Popadych, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher Education, Public higher education institution «Uzhhorod National University» (3 Narodna Sq., Uzhhorod, Ukraine, 88000), **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0003-1426-4114>, olena.popadych@uzhnu.edu.ua